

Spis treści

Wstęp	9
1. Graffiti jako zjawisko społeczno-kulturowe współczesnego społeczeństwa	11
1.1. Definicja i zakres pojęcia „graffiti”	11
1.2. Formy i klasyfikacje zjawiska graffiti	22
1.3. Funkcje graffiti	26
1.4. Skala występowania zjawiska graffiti	33
2. Regulacje prawne i administracyjne dotyczące graffiti	45
2.1. Ustawodawstwo karne a kwestia graffiti w wybranych krajach poza Polską	46
2.2. Polskie ustawodawstwo karne a kwestia graffiti	48
2.3. Prewencja wobec graffiti	55
2.4. Prawa autorskie a kwestia legalizacji zjawiska graffiti	67
3. Metodologiczne założenia pracy	79
3.1. Sformułowanie tematu pracy, problemów i hipotez badawczych	79
3.2. Metody badawcze	80
3.3. Opis badań	82
3.4. Charakterystyka grupy badawczej	86
3.4.1. Charakterystyka twórców graffiti	86
3.4.2. Charakterystyka ekspertów	90
4. Formy i autorstwo analizowanych graffiti	93
4.1. Formy graffiti i ich cechy specyficzne	93
4.1.1. Grafika	93
4.1.2. Malarstwo	98
4.1.3. Rysunek	103
4.1.4. Tag	107
4.1.5. Wrzut	109

4.1.6. Dzieło	111
4.2. Techniki stosowane w graffiti	112
4.3. Autorstwo graffiti i sposoby jego utrwalania	114
4.3.1. Indywidualne	114
4.3.2. Zespołowe	116
5. Tematyka, funkcje i wartości analizowanych graffiti	119
5.1. Graffiti tożsamościowe jako główna tematyka analizowanych graffiti i sposoby ich prezentacji	119
5.1.1. Tożsamość wyrażana w imieniu	120
5.1.2. Autoprezentacja załóg	122
5.2. Graffiti egzystencjalne	123
5.2.1. Człowiek i jego kondycja psychiczna	124
5.2.2. Zwierzęta i ekologia	125
5.2.3. Spędzanie czasu wolnego	127
5.2.4. Zagrożenia	128
5.2.5. Motoryzacja	129
5.2.6. Wydarzenia i postaci historyczne	129
5.2.7. Wydarzenia i postaci subkulturowe (memoriały)	130
5.2.8. Problemy filozoficzne	131
5.2.9. Tematyka religijna	131
5.3. Graffiti ideologiczne	132
5.3.1. Tematyka polityczna	133
5.3.2. Działanie ruchów społecznych i nieformalnych ugrupowań	133
5.4. Graffiti ludyczne	134
5.4.1. Rebusy	135
5.4.2. Zabawa formą napisu	135
5.4.3. Zabawa kształtami zwierzęcymi	136
5.4.4. Zabawa kształtami geometrycznymi	136
5.4.5. Zabawa symbolami	136
5.5. Wartości upowszechniane przez analizowane graffiti	137
6. Graffiti w kulturze współczesnej	141
6.1. Kultura masowa i popularna a zjawisko graffiti	141
6.1.1. Indywidualizacja i prywatyzacja	145
6.1.2. Zapośredniczenie medialno-techniczne	146
6.1.3. Komerccjalizacja i konsumpcja	148
6.1.4. Natychmiastowość i powierzchowność	150
6.1.5. Ekstatyczność	151
6.1.6. Polimorfizm i nieciągłość	152
6.1.7. Estetyka i teatralizacja	153
6.2. Graffiti przejawem subkultury młodzieżowej	155
6.3. Graffiti przejawem tożsamości	167

6.4. Graffiti jako sztuka współczesna	173
6.5. Społeczny odbiór graffiti i sądy na temat jego twórców	192
Zakończenie	199
Bibliografia	205

Wstęp

Nie ma chyba drugiego takiego zjawiska. Żadne instytucje tak widoczne w przestrzeni miasta nie zostałyby i tak szybko przez nas zapomniane. Łatwiej niż gdzieś indziej wykreślić tak wiele pól tematycznych i tak wiele przedmiotów.

Od kilku lat na łowach naszych artystów takich dziennikarzy, jak „Gazeta Wyborcza” czy „Dziennik Wschódni”, leżą się gwałtownie dyskutować dotyczące graffiti, o czym świadczy chociażby liczba używanych przez nich skrótów i słów krytycznych. Mam w niej udział zarówno jako zwolennicy, jak i przeciwnicy. Choć zawsze wydaje się, że tak wiele wiemy o graffiti, gdy tymczasem radzimy opierać swoje sąsiedztwo i jego funkcjonowanie w kulturze dopiero na rozpoczynając.

Na zachodnich wybrzeżach powstaje dość liczna praca literacka i naukowa, co dowodzi, że młodzież interesuje się graffiti. Poszukuje źródeł i próbuje znaleźć odpowiedzi i na niektóre się pytają.

Forma graffiti był poddawana przez polonistów, filologów, politologów, antropologów, socjologów kultury i przestrzeni. Ewentualnie ich pracy są takie, ale pojawiające artykuły w czasopiśmie naukowych i książkach specjalnych, natomiast poza granicami naszego kraju pojawiają się monografie. Wiele z tych artykułów bazuje na analizie graffiti zebrał w poszczególnych miastach Polski.

Podobnie nie znalazłem w dotychczasowej literaturze odpowiedzi na nurtujące mnie jako badacza / badaczki pytania o społeczne pochodzenie polskich graffiti, ich ideologię, motywację i ich społeczny odbiór graffiti i kierunki rozwoju tego formuły artystycznego zjawiska, postawiliśmy sobie je sobie. Wynikają z tych pytań jest porównanie w Polsce i zagranicą publikacje w tematach polskiego graffiti, omawiająca je w sposób wieloaspektowy.

Żeby nie zapomnieć do tej pory, skupiam się na zdobywaniu jak największej wiedzy na temat graffiti jako formy, techniki i sposobów funkcjonowania tego zjawiska w współczesnym społeczeństwie. Analizując materiał fotograficzny, dążyłem do uwzględnienia i opisu form, treści i technik, które występują w polskim graffiti. Podjęłem też próbę skrótu literatury i postaw wobec graffiti, „patrzę na świat” moimi oczami artystów twórców graffiti, jak i przedstawicieli społeczeństwa. Docierając, czy graffiti jest już sztuką, czy tylko „dziką” działalnością